

Rosć w Chrystusu

**Wón dyrbi rosć,
ja pak dyrbjū woteběrać.**

Jan 3,30

Dnja 11. decembra 1983 mějach swoju ordinaciju a so zdobom zapokazach jako farar Hrodzišćanskeje wosady. Běše to 3. adwenta, potajkim na njedźeli, kotraž je wěnowana Janej Křćenikej. Jako předar w pusćinje přihotowaše Chrystusej puć. Wědžeše, zo přińdže po nim wjetši profet, kotryž dyrbješe přiběrać, wón sam pak woteběrać. Tute jeho słowo wuzwolich sej jako zakład za swoje předowanje na dnju ordinacije. Mějach při tym křižowanski wobraz Grünewalda před sobu, kotryž znajach ze staršiskeho doma. Na prawym boku steji Jan Křćenik a pokazuje z dohlím porstom na křižowaneho Chrystusa. Moler bě při Janowej hłowje w złotym pismje tačonsce připisať: „Illum oportet crescere, me autem minui“, potajkim hrono tuteho rozpominanja. W tutym Grünewaldowym Janu spóznach sebje a swój nadawk jako farar, mjenujcy zo mam wosadu pokazać na Chrystusa a jej zblížić jeho wučbu jako zakład za křesćanske žiwjenje.

Na přichodnym konwenće serbskich duchownych so superintendent n. w. Gerhard Wirth wo mojim předowanju dosć kritisce wupraji, z prawom, wšako njeběch jako mlody duchowny tutemu słowu prawje zrosćeny, ani njeběch wjele chwile měť, sej předowanje derje přemyslić, dokelž bě so tři tydženje do toho do našeje swójby štwórte džěčo narodziło.

Chrystus ma rosć jako Knjez wosobinskeho žiwjenja. Wón hrěšnikam winy wodawaše, słabym a potłócowanym Bože kralstwo předowaše a chorych wustrowi. Wón bě žiwy w dospołnej dowěrje do Boha a do jeho lubosće. Božu lubosć přiwažac, w njej žiwy byc a ju dale dawać, je nadawk kóždého křesćana. Swójski egoizm ma woteběrać. To je čežki nadawk, dokelž so hrěch spěšnje zaso přesadzi, a byrnjež to bylo w formje hordosće na swójske wuspěchi. Chrystusowa lubosć, kotraž njezasu-

dži, ale pyta dialog z hinak myslacymi, je zakład za humane žiwjenje mjez nami.

Chrystus ma přiběrać jako Knjez cyrkwe. Jako křesćenjo w Europje widzimy wšak wosebje woteběranje křesćanstwa. Runje su so zaso najnowše ličby wozjewili, zo je 2019 sobustawstwo w ewangelskej a katolskej cyrkwi wo rekordnu ličbu woteběrało. Statna cyrkwe, štož stej wobě konfesiji přez lětstotki bytej, je zhubila zepěru knježerstwowych organow. Dotalna wotmołwa cyrkwe na spadowace ličby rěka centralizowanje pod hospodarskimi premisami. Njeńdže wšak wo ličby, ale wo prašenje, hač je Chrystus zakład wosady, hač je wona twarjena na tutym fundamente, njech je wona wulka abo mała. Hdžež so jeho słowo wozjewi, nastawa wěra. Hdžež jeho swěťto swěći, tam je wosada swěťto w swěće a sól zemje. Tutemu swěťtu přiběrać dać, stužeše moje wosadne džěťo, tež w serbskej rěči.

Chrystus ma přiběrać jako Knjez swěťa. Mějach njedawno wažne dožiwjenje. Stejachmy w póstnym času před wołtarjom Hodžijskeje cyrkwe. Jedyn z wosady pra-

ješe: „Černjowy wěnc wupada nimale kaž koronowy wirus.“ Černjowa króna – Jezusowa korona. Přińdžechu jutry. W Michałskej cyrkwi wisaše jutrowny parament. Wosrjedź slónčneje korony steji Chrystusowy monogram. To bě samsne poselstwo: Chrystus je sylniši hač wšitke korony. Wón je z černjowej krónu do smjerće šoť; jako Bože jehnjo je na so wzať chorosće, słabosće a smjerć, zo by jako z rowa stanjeny krónu wěčneho žiwjenja dóstať. Mnozy ludžo boja so před koronawirami, tola Chrystus je swěť přewinyť. W nim leža, kaž japoštoť Pawoť pisa, wšitke pokłady mudrosće a spóznaća, kotrež mamy wotkryć a wužiwać.

Něťko, po 37 lětach fararskeho skutkowanja, podam so na wuměnk. Zarjadniska a hamtska čeža položi so do mlódsich rukow. Powołanske nadawki woteběraja. Wostanu wšak duchowny, kotryž ma dale nadawk, kaž Jan Křćenik pokazać na Chrystusa, na jeho lubosć, na jeho słowo a na jeho knjejestwo do wěčnosti. **Jan Malink**
(mysle z předowanja na rozžohnowanskich kemšach 19. julija)

Boža služba k rozžohnowanju Serbskeho superintendenta Jana Malinka 19. julija w Budyskej Pěťrskej cyrkwi

Foto: Jürgen Maćij

Swěca swjatojanskich muškow

Lube džěci,
w zašłym měsacu, započatk julija, běch pola přecelki na narodninach. Na tutym dnju běše tak ćopło, zo móžachmy dołho wonka sedźec, doniž njebě ćma. Jako so slónčko chowaše, wuhladachmy lute małe swěcate stworjenčka, kotrež wokolo nas rejowachu.

Myslach hnydom na bajku wo błudničkach z Blótow. Hač su to tež mytiske postawy, kotrež chcedža nam puć pokazać?

Ně, njebě to někajki potajnostny zjaw. Štož widžach, běchu lute małe swjatojanske muški. Wodnjo su to snadnuške blěde bručki, kiž nikomu njenapadnu. Hdyž pak je ćma, započinaja so wona swěćić kaž małe žehlawki. Je to woprawdže lóštne dožiwjenje. W zadnim džělu muškow, takrjec w zadku, su małe bakte-

rije. Pod přijomnymi wobstejnoscemi započinaja so bakterije swěćić.

Trjebaja muški dla ćemnoty swěcu? Snadž su kaž my a trjebaja tehorunja swěcu w nocy? Swjatojanske muški wužija swěcu za rozmotwu. Pytaja přez swój swěćaty zadk partnera za rozmnoženje.

Tutón krasny zjaw wuhladaš wokolo dnja swjateho Jana, zwotkelž maja tež mjez Serbami swoje mjeno. Sće wy je tež hižo wobkedžbowali?

Sym wam małego swěcateho bruka namolowała. Jeli chceće, móžeće jón wumolować. Wjele wjesela!

Waša Maria

Rys.: Maria Wirtheck

Wupisanje džěloweho městna

W zwisku ze znawobsadženjom Serbskeje superintendentury pyta Serbski wosadny zwjazk wot 1. septembra 2020 sobudžělačerku abo sobudžělačerja za swój sekretariat.

Džělowy wobjim wučinja 20 hodźin tydžensce, džělowe městno je Hodźij. Džělowy čas móže so po dorěčenju individuelnje rjadować. Přistajenje je hač do 31.12.2020 wobmjezowane, tola njewobmjezowane podlěšenje je móžne.

Wuměnenja za přistajenje su:

- ertne a pisomne wobknježenje serbsčiny,
- dobre znajomosće kompjuterowych programow za běrow,
- sobustawstwo w křesćanskej cyrkwi.

Džělo plaći so po tarify Ewangelsko-lutherskeje krajneje cyrkwyje Sakskeje. Bliše informacije podawa Serbski superintendent n. w. Jan Malink, tel. 0 35 91 / 60 07 11, mejlka jan.malink@gmx.de.

Swoje požadanje pósćelće prošu na

Serbski wosadny zwjazk
Serbski kěrchow 1 (Wendischer Kirchhof 1)
02625 Budyšin.

Wutrobny džak!

Njedzelu, 19. julija, móžachmy kemše k mojemu rozžohnowanju ze zastojnstwa swjećić a po tym na postrownej hodźinje hromadže być. Wjeselach so, zo je so telko ludźi na mojim přechodže do noweho žiwjenskeho wotrězka wobdžěliło. Dobre znamjo při tym bě wysoki podžěl serbskeje řeče na kemšach a při swačinje na tachantskim dworje.

Po tutym puću chcu so wšitkim džakować, kiž su na přihotach a na přewjedženju dnja wobdžěleni byli, z tym zo su najwšelakoriše služby přewzali, kotrež k poradženju swjedženja přinošowachu. Wosebity džak słuša ew.-luth. wosadze swj. Pětra za wotewrjenje Pětrskeje cyrkwyje, katolskeje tachantskeje wosadze swj. Pětra za móžnosć, jeje faru wužiwać, a tachantstwu swj. Pětra za přewostajenje tachantskeho dwora.

Bože žohnowanje přewodź was na wšěch pućach!

Serbski superintendent n. w. Jan Malink

Swjedžen wupadnje

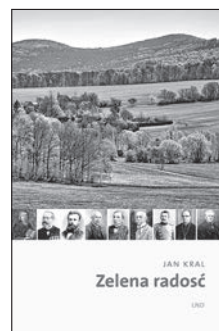
Dale wobstejacych wobmjezowanjow kontaktow a wotstawkow dla je so wjednistwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa rozsudziło za 5. september planowany dworowy swjedžen w Hrubjelčicach wotprajić. Někajke koncepty za higieniske naprawy, wotstawki abo samo maski bychu wjesoly raz swjedženja přejara změnili.

Mato Krygař, předsyda SET
Robert Maćij, Hrubjelčicy

Na slědach serbskich přirodospytnikow

Lěta trajace njesprócniwe džělo bywšeho lektora Ludoweho nakładnistwa Domowina Jana Krala je wunjesło nětko w LND předležacu knihu z titulom „Zelena radosć“. W njej pada so awtor na slědy přirodospytnikow.

Přiroda před durjemi wabješe a pohonjowaše na přirodowědnym polu skutkowacych Serbow Hadama Bohuchwała Šeracha, Michała Rostoka, Jana Bohuwěra Mučinka, Michała Awgusta Krala, Jana Larasa, Korlu Bohuwěra Šću, Jakuba Nowaka-Horjanskeho, Měrcina Krala, Jakuba Lorenca-Zalěskeho a Juliusa Korlu Emila Rioty čas žiwjenja. Jan Kral jich čitarstwu zblížili. Podawa žiwjenjoběhi a originalny tekst z jich pjera. K tomu přidruža so swojske zhladowanja na přirodne zjawy, kiž je jako wjesny hólčec, student biologije a zahorjeny zahradnik sam nazhonila wobkedžbować.

Zastojnstwo Serbskeho superintendenta česć a wužadanje

Rozmołwa z Hodźijskim fararjom a přichodnym Serbskim superintendentom Chrystofom Rummelom

Po wotchadže Jana Malinka na wuměnk přewozmjěće Wy k 1. awgustej nadawki Serbskeho superintendenta. Što tole za Was woznamjenja?

Najprjedy je mi to wězo wulka česć, hdyž naša cyrkej mi tute zastojnstwo přepoda. Jara angažowani fararjo su zastojnstwu Serbskeho superintendenta w poslednich sydomydesat lětach charakterski raz spožčili. Nětko je Jan Malink tute džěło z wjele lubosću 17 lět dołho wukonjał a žiwjenje ewangelskich Serbow we wosadach serbskeho sydlenkeho ruma přikładnje přewoždžował. Z tym pak je mi tute zastojnstwo tež wěste wužadanje. Sym hakle jako dorosćeny započat serbsćinu wuknyć. Tež wobjim městna Serbskeho superintendenta je sylnje redukowany. Džělam cyle normalnje dale jako farar w Hodźiju. Tak so nadžijam na zrozumjenje, zo njemóžu wšitko tak wukonjeć, kaž su to ewangelscy Serbja hač dotal zwučeni.

Njejsće rodženy Łužičan. Zwotkel pochadžeće a kajki běše Waš dotalny žiwjenski puć?

Pochadžam z małeje wsy Prießnitz, ležacej mjez Lipskom a Kamjenicu. Jako šuler sym do chóra Thomanow w Lipsku zastupił a tak wjele lět tež tam w internacie bydlil. Po času matury a ciwilneje služby sym najprjedy dvě léce cyrkwinu hudźbu w Drježdžanach studował. W léce 1995 sym na studij teologije přešoł. Hač do léta 2003 sym w Halle, w Hermannstadt/Sibiu w Rumunskej a naposledk zaso w Lipsku studował. Přenju faru sym na hrjebjenju Rudnych horow w Kühnhaide blisko Marienberg dostał. Tam běch tež nadawk eforalneho młodžinskeho fararja měł. Po tym zo je mi krajnocyrkwiniski zarjad dowolnosť dał, faru samostatnje wuzwolić, sym so wo Hodźijske farske městno prócowal a mózach před nimale dwanaće lětami nazymu 2008 tu započec.

Z kotreje přičiny sće so jako přičehnjeny duchowny za to serbske zajimował a serbsku rěč nawuknył?

Nó, to sym so hižo pola swójeho přenjeho wopyta w Hodźiju džiwal: Wjesne taflički su tu wšitke dwurěčne. Samsny fenomen sym po tym tež w archiwje swójeho farstwa wobkedžbował, dokelž tam leži a steji dośer serbskich dokumentow a knihow. Najwažniše pak bě, zo sym stajnje samsnu sadu słyšał: Wir sind Deutsche – aber unsere Eltern haben immer sorbisch gesprochen. To je za mnje trochu zrudnje bylo, zo tak wjele džěci njeběchu možnost měli, rěč swójeju staršeju nawuknyć. Za strowu identitu pak je po mojim mjenjenju zmysla-połne, zo džěci stawizny a rěč swójeju star-

Chrystof Rummel

Foto: Jan Malink

šeju znaja. Tež za nabožne wuwice je to jara wažne. To bě přičina, zo sym sam započinał so z tutej rěču zaběrać.

Na kotre wašnje sće pódla zastojnskeho džěta serbsce wuknył?

Cyle na spočatku sym w Hodźiju wopravdže hišće něšto swobodneho časa měł, dokelž ludžo mje hišće njeznajachu a tež tak wjele wot swójeho fararja nohcychu. Sym sej wučbnicu a gramatiku kupil a cyle jednorje započat serbsce wuknyć. Połoženje je so pak chětro spěšnje změniło, čas za wuknjenje serbsćiny njebě wjac předolhi a tak moje rěčne postupy tež wjac wuznamne njeběchu. Pomocna běše přečelnska atmosfera, hdyž sym mjez Serbami był – njewotwisnje wot teho, hač su to ewangelscy abo katolscy Serbja byli. Jara wažne za mnje běše a je, zo mi hižo wjele lět něhdyši wučer knjez Jurij Šofta z Noweje Wjeski při wuknjenju pomha a hromadže ze mnu moje předowanja za serbski rozhlós koriguje. Za to sym jemu jara džakowny.

Maće w Hodźijskej wosadže možnost, serbsćinu praktisce nałožować?

Na spočatku sym sej myslil, zo w Hodźiju ničtó wjac serbsce njerěči. Přiběrajcy pak sym pytnyl, zo su tu někotři, kotřiž maja zajim, serbsćinu nałožować a ju tež zaso lěpje wuknyć. W Bjesadže so mjeztym hižo wjele lět prawidłownje zetkawamy. Serbow njeje wjac wjele w Hodźiju, ale ći, kiž tu su, chodža nadpřerěznje husto kemši. Tak mam kóždu njedzelu skladnosť, při Božim wotkazanju někotre serbske słowa prajić.

Kak posudžuja Hodźijscy wosadniki Waš serbski angažement?

Najprjedy je wjele wosadnych chětro skeptisce bylo. Mjeztym pak je so to dało, dokelž su ludžo pytnyli, zo wožiwjenje serbskosće cyłu wosadu wobohaća. We wobtuku strukturneje debaty je tež cyrkwinke předstejićerstwo wotkryło, zo naša přistupnosť k serbskemu sydlenkemu rumej hóršemu wuwicu wobara. Chcemy sotrowsku

wosadu hromadže z Bispokopicami, ale nic zjednočenu wulkowosadu, kaž běše to najprjedy planowane. Hodźijska wosada wostanje zdžeržana, dokelž je serbska wosada!

Serbsku superintendenturu přewozmjěće přidatnje k wosadnemu džětu w Hodźiju. Kak chceće tutón nawal džěta zmištrować?

Sym wopravdže wćipny, kak to budže. Někotre wěcy pak, kotrež sym w eforalnym wobtuku wukonjał, móžu skónčić. Nimo teho njejsym započatkar jako farar. Tak mam tola dowěru, zo móžu nadawki tež dale spjelnjeć a tutón nawal džěta zmištrować.

Waš předchadnik je prawidłownje w Budyskej Michałskej a w dalšich wosadach serbske kemše swjećił. Budžeće z tutym džětom pokročować?

Wězo chcu tež ja do Budyšina a do dalšich wosadaw přińić a kemše swjećić. Zastojnstwo Serbskeho superintendenta pak njerěka, zo dyrbi wón wšitke služby sam wukonjeć. Hinak hač před džesać lětami su mjeztym wjacori fararjo, kotřiž su w stawje, serbske kemše swjećić. Na zbožo je tež Jan Malink slubił, zo jako wuměnkar rady dale w Budyšinje a druhich wosadach kemše swjeći.

Widžiće móžne nowe akcenty w džěle mjez ewangelskimi Serbami, a hdyž haj, kotre?

We wokomiku so najprjedy za to zajimuju, što su hač dotal nadawki superintendenta byli a kotre wočakanja maja serbscy křesćenjo na mnje. Myslu sej, zo přińdu nowe akcenty potom hižo bórže wot samo.

Hdže widžiće swóich partnerow a zwjazkarjow w serbskim džěle?

Dotalneho Serbskeho superintendenta Jana Malinka sym hižo mjenował. Sym pak přeswědčeny, zo mje tež družu člonjojo předsydstwa Serbskeho wosadneho zwjazka a sobustawy Serbskeho ewangelskeho towarstwa podpěruja.

Hdy budže Waše zjawne zapokazanje do zastojnstwa Serbskeho superintendenta?

Předwidžane je zapokazanje do zastojnstwa na reformaciskim dnju w 14.00 hodž. w Hodźiju. Za to chce tež wyši krajnocyrkwiniski rada Thilo Daniel zaso z Drježdžan přijěć. Nadžijamy so, zo je strowotniski staw w kraju w tutym času tajki, zo mamy tež možnost a dowolnosť, zo směło so zapokazanje po planowanym wašnju wotměć.

Přejemy Wam wšo dobre do noweho zastojnstwa a Bože žohnowanje za wšě Waše prócowanja.

Prašala so Trudla Malinkowa

„Wón dyrbi rosć, ja pak dyrbju woteběrać“

Rozžohnowanje z Michałskim fararjom a Serbskim superintendentom Janom Malinkom

Serbski superintendent Jan Malink při rozžohnowanjskim předowanju w Pětrскеj cyrkwi

Njedźelu, 19. junija, wotmě so swjatočna Boža služba k rozžohnowanju z fararjom Michałskeje wosady a Serbskim superintendentom Janom Malinkom. Hygieniskich postajenjow wokoło koronapandemije dla njeprjewjedže so Boža služba w cyrkwi Michałskeje wosady, ale we wjetšej Budyskej Pětrскеj cyrkwi. Wjace hač štyrista kemšerjow so tam zeńdze. Nimo wosadnych Michałskeje wosady běchu tež wěriwy z wjele wosadow Hornjeje a Delnjeje Łužicy a samo z kónčin zwonka Łužicy přišli.

Rozžohnowanjske kemše

Dolhi čah cyrkwinskih předstejičerjow, sobustawow Serbskeho wosadneho zwjazka kaž tež 27 fararkow a fararjow začahny k zahajenju do cyrkwyje. Wosadny farar Andreas Höhne a městopředsyda Serbskeho wosadneho zwjazka Mato Krygar witaštaj kemšerjow na Božu službu w němскеj a serbskej rěči.

Swoje dwurěčne předowanje złoži farar Malink na samsny tekst kaž při swojej ordinaciji 11. decembra 1983 w Hrodzišću: „Wón dyrbi rosć, ja pak dyrbju woteběrać.“ (Jan 3,30) Wón dyrbi rosć – to rěka: Jezus Chrystus dyrbi rosć. W běhu 37 lět skutkowanja jako farar, w nich zdobom 17 lět jako Serbski superintendent, bě připowědanje dobrego poselstwa Chrystusa zaměr fararja Malinka. Nětk, na proze na wuměnk, džakowaše so wón, zo je směl wosadam služić na Božich službach po cyłej Łužicy kaž tež z předowanjami w Serbskim rozhlósu a w Pomhaj Bóh. Tute džěło je rady a z wjele wjeselosću wukonjał. Džakowny je tež za to, zo smědžeše w ča-

su přewróta 1989/1990 za Berlinskim centralnym kulojtym blidom sobu skutkować a w dalšich lětach pomhać nowe struktury w serbskim kaž w cyrkwinski wobluku wuwivać. Džakowny na to zhladuje, zo njewjedžeše jeho žiwjenski puć do politiki, ale zo je wostał w cyrkwinski službje a wosebje w službje za Serbow.

Swoju džakownosć zwurazni předar tež za to, štož je wón přijimac směl. Pokaza na swoje dobre wukubłanje na cyrkwinskih wyšich šulach za čas NDR. Wjele bě nimo teho nawuknył ze studija listow a pismow ze zawostajenstwa swjeho Łazowskeho džěda, fararja Jurja Malinka. Jeho staršej běštaj swoje džěći w serbskim duchu kubłaloj a pozdžišo steješe jemu mandželska swěru poboku. To je jemu džěło w serbskim wobluku zmóžniło.

Předar džakowaše so za dobre a spomóžne nazhonjenja z wosadnymi sobudžětačerjami a cyrkwinskimi předstejičerjami, w Serbskim wosadnym zwjazku a dalšich serbskich a němских wosadnych kruhach. Přiwšěm pak je Chrystusowa hnada wažna, kotruž křescenjo trjebaja a kotruž je tež wón wosobinsce nazhonić směl.

Předowanjski tekst kónči ze słowami: Ja pak dyrbju woteběrać. Z hamtskim wuwjazanjom skónča so zastojnske winowatosće jako farar. Po Božej woli pak budže wón tež w přichodže za wosadu, wosebje za serbsku, skutkować. Farar Malink zakonči swoje předowanje ze słowami japoštoła Pawoła: Rosćmy we wšitkim k temu, kotryž je hłowa, Chrystus.

Po předowanju scěhowaše oficialne wuwjazanje Jana Malinka z jeho winowatosćow jako wosadny farar a ze zastojn-

Wyši krajnocyrkwinski rada Thilo Daniel wuwjazaje Jana Malinka z jeho zastojnstwom jako wosadny farar a Serbski superintendent.

stwa Serbskeho superintendenta. Wuwjazanje wuwjedžeštaj wyši krajnocyrkwinski rada Thilo Daniel z Drježdžan a Budyski superintendent Tilmann Popp. Služba fararja Malinka skónči so z 31. julijom 2020, po tym nosy wón w swojim pomjenowanju jako farar resp. Serbski superintendent dodawk „na wotpočinku“, wobchowa pak dale prawo na připowědanje Božeho słowa. Wyši krajnocyrkwinski rada Daniel wuzběhny, so je sej skutkowanje Jana Malinka mjez Serbami w krajnocyrkwiskim wjednistwje wulku česćownosć a wysoke připóznaće zdobyło.

Modlitwy na kemšach přednjesechu ⇒

Wjace hač štyrista kemšerjow a 27 duchownych zhromadźi so na Božej službje k rozžohnowanju Jana Malinka ze zastojnstwa w ewangelskim džělu Pětrскеj cyrkwyje.

⇒ so w němskej a serbskej rěči. Měřana Cušcyna z Budyšina předčita serbsku modlitwu, w kotrejž prošeše so wo Bože žohnowanje za nětčičeho a přichodneho Serbskeho superintendenta kaž tež za wšitkich fararjow, kotřiž Bože słowo w serbsčinje připowědaja.

We wozjewjenjach připowědži Mato Krygar, zo nastupi wot 1. awgusta Hodźijski farar Chrystof Rummel zastojnstwo Serbskeho superintendenta. Jeho swjatočne zapokazanje budže na reformaciskim dnju, 31. oktobra 2020, w Hodźiju.

Swjedžensku Božu službu wobrubištej Budyski pozawnowy chór a cyrkwinski chór Michałskeje wosady, wobaj pod nawodom kantorki Yuko Ikeda. Chóraj zanjesěštej tež serbske melodije a serbski spěw „Knjezowy jandžel“, za což so jimaj wutrobnje dźakujemy.

Postrowna hodžina

Po Božej službje zetskachu so wosadni a hosćo na tachantskim dworje k swačinje a postrownej hodžinje, kotruž wobrubjštej k wjeselu wšěch přitomnych hudźbna skupina Amboss a serbska spěwna skupina Wólbernosće. Postrowy moderěrowaštaj Michałski farar Andreas Höhne němsce a Janina Krygarjowa serbsce. Mnozy rěčnicy so słowa jimachu a rozprawjachu wo dobrym a spomóžnym zhradnym džěle z fararjom Malinkom.

Jako přeni porěča Budyski wyši měščanosta Alexander Ahrens. Po nim zaspěwachu džěci Wuričanskeje ewangelskeje pěstowarnje. Kubłarki a starši pokazachu na angažement fararja Malinka při załoženju Michałskeje pěstowarnje a jeje přenjesenju do nošerstwa Ewangelskeho šulskeho towarstwa w Budyskim kraju. Dale slyšachmy postrow generalneje superintendentki Theresy Rinecker ze Zhorjelca a Manfreda Hermaša ze Slepoh

Wjesoła nalada kaž na wosadnym swjedženju knježeše po kemšach na postrownej hodžinje na dworje Budyskeho tachantstwa.

za Serbsku přiřadu w EKBO. Dalše postrowy přednjesechu wyši krajnocyrkwinski rada Thilo Daniel, tachantski farar Wito Šćapan, dr. Kay Weißflog jako zastupjer Budyskich fararjow a Hušćanski farar Thomas Schädlich, kiž je zdbom předsyda Ewangelskeho šulskeho towarstwa w Budyskim kraju. Tute towarstwo bě farar Malink zhradnje z fararjom Gerdom Freyom w lěće 1996 založili.

Slyšachmy postrowy rodzeneho Budyšana a nětčičeho fararja w Altenbergu Davida Kellera, kiž bě so jako gymnaziast we wučbje nabožiny pola fararja Malinka za studij teologije rozsudził. Wón pokaza na to, zo dóstachu młodži bohóstowcy přez zhradnosć z fararjom Malinkom dobre teologiske wuwučowanje.

Cyrkwinski předstejičer Michałskeje wosady Volkmar Schulze přednjese džakne słowa w mjenje předstejičerjow a so-

budželačerjow wosady. Sčěhowachu postrowy fararja Marcusa Baumgärtnera z wosady w Budyskej Strowotnej studni, Mata Krygarja za Serbski wosadny zwjazk a za Serbske ewangelske towarstwo kaž tež dr. Christiany Piniekoweje za Spěchowanske towarstwo za serbsku rěc w cerkwi w Choćebuzu. Předsyda Domowiny Dawid Statnik dźakowaše so fararjej Malinkej za wjele produktiwnych a kritiskich rozmołwow.

Dalše postrowy přednjeseštaj farar Sebastian Führer z Lipska a Frieder Mühl jako zastupjer Lutherskeho zjednoćenstwa w Budyšinje. Sigrun Schulze z Michałskeje wosady dźakowaše so wosebje za 16-lětny přewod nabožnych tydženjow w Hainewalde. Na kóncu slyšachmy hišće postrow Wojerowskeju Serbowkow Sigrun Nazdalineje a Birgit Zahrodnikoweje, kotrejž běštej we Wojerowskej drasće přištoj.

Wjele dalšich hosći dźakowaše so fararjej Malinkej we wosobinskej rozmołwje. Mjez nimi běchu Jurij Špitank jako předsyda TCM, Manja Bujnowska w mjenje kulturneje brigady Serbskeho gymnazija, Bogna Korjeńkowa jako nawodnica studija Serbskeho rozhlósa kaž tež Marka Cyžowa a dr. Anja Pohončowa jako zastupjerce Maćicy Serbskeje.

Postrowna hodžina traješe dlěje hač dvě hodžiny a měješe raz rjaneho wosadneho swjedženja. Dožiwjachmy fararja Malinka znowa jako přečelneho, nazhoniteho a rěčnje wobrotneho fararja, kajkehož jeho wot wjele serbskich cyrkwinskih dnjow a wosadnych swjedženjow znajemy. Na kóncu dźakowaše so wón za dobru zhradnosć, wšitkim pomocnikam a sobuskutkowacym a nic naposledk za to, zo bě připowědženy dešć wuwosta a so, nam rjane slónčne wjedro wobradžilo. Serbam da stare hesło jako namołwu sobu na puć: Serbja, zachowajće swěru swojich wótcow rěč a wěru!

Tež zastupjerjo serbskich towarstwow wužichu składnosć, so Janej Malinkej za spomóžne zhradnje džělo dźakować.

Fota: Jürgen Maćij

Měrcin Wirth

Wuradźowanje w Hodźiju wo reformje wosadneje struktury

Štwórtk, 16. julija, zetkachu so w Hodźijskim kantoracie zastupjerjo Hodźijskeje wosady, Serbskeho sejma a Serbskeho wosadneho zwjazka z Budyskim superintendentom Tilmannom Poppom a wyším krajnocyrkwinskim radu dr. Thilom Danielom z Drježdźan. Pčinu wuradźowanja běchu zapodaće Hodźijskeje Bjesady a listaj Serbskeho sejma a Serbskeho wosadneho zwjazka na zarjadnistwo Sakskeje krajneje cyrkwyje. Problem je, zo sej zarjadnistwo krajneje cyrkwyje žada, zo serbska Hodźijska wosada mjez druhim z Biskopičanskej rzy němskej wosadu wulkemu wosadnemu strukturnemu cyłkej přistupi. Hodźijska wosada to wotpokaza, mjez druhim dokelž so boji, zo so potom serbske žiwjenje we wosadze cyle zhubi. Tehodla chce – jeli docyta – Hodźijska wosada přeměnenju swojeje wosadneje struktury jenož přihłosować, hdyž zarjadnistwo krajneje cyrkwyje sotrowski poměr (Schwesternkirchverhältnis) z wosadami Huska, Horni Wujězd a Porchow, kotrež po zakonu k serbskemu teritorijej slušeja, přizwoli. Před lětami běše to hišće wobstatk koncepta zarjadnistwa krajneje cyrkwyje a wotpowěduje postajenjam cyrkwin-skeho strukturneho zakona (Kirchgemeindestrukturgesetz).

Wobdźělnicy wuradźowanja na Hodźijskim kantoracie (wotlěwa): farar Chr. Rummel, G. Krawc, H. Kozel, M. Goldschmidtowa, M. Chěžnik, M. Krygař, dr. T. Daniel, superintendent T. Popp

Foće: Měrćin Krawc, Trudla Malinkowa

Farar Rummel je wuradźowanje moderěrowať. Intensiwna diskusija njeje hišće k žanemu dojednanju wjedła. Dr. Daniel přilubi, naležnosć a argumenty w Drježdźanach přednesć, dobre rozrisanje pytać a pozdžišo hišće raz na wuradźowanje do Hodźija přijěć. Mato Krygař wot Serbskeho wosadneho zwjazka kaž tež Měrćin Krawc a Hajko Kozel wot Serbskeho sejma

podpěrachu Hodźijske stejišćo. Wuradźowanje zahaji a skónči so ze zhromadnym spěwanjom serbskeju kěrlušow.

Dr. Daniel a sup. Popp připóznawataj wosebitosć serbskeho wosadneho žiwjenja. Z teho rezultowace potrěbnosće, kiž su zakótwjene w serbskim zakonu Sakskeje krajneje cyrkwyje, žadaja sej wosebity škit.

Gerat Krawc

Wusluženej zwonaj w Barće

Na starym kěrchowje w Barće, kiž so wokoło cyrkwyje wupřestrěwa a so hižo dawno wjace za chowanja njewužiwa, stejitej z njedawna w małym, ze zornocom wobhodženym a z kamuškami posypanym wopomnišću dwaj železnej zwonaj. Lětdžesatki běšće na wěži Božeho domu wosadze služioj, doniž njeběšćej so

loni w oktobru z nowymaj mjedžanymaj zwonomaj narunaťoj.

Kaž z jeju napisa wuchadźa, pochadźatej wusluženej zwonaj z lěta 1950. Zhromadnje bušćej tehdy w firmje Schilling & Lattermann w Apolda latej, zo byšćej w Barće falowacej zwonaj narunaťoj, kiž běšćej so k rozeškrěću do Druheje swěto-

weje wójny wotedać dyrbjaťoj. W hubjernym powójnskim času wšak njeběšćej so z bronzy, ale jenož ze železa leć móhťoj. Wotpowěduju narodnej zestawje Bartskeje wosady před mjeztym 70 lětami dóstašćej wobaj dwurěčny napis. Na wulkim zwonje je nimo lětoličby „1950“ čitać: „EHRE SEI GOTT IN DER HÖHE – BOŽE SŁOWO WOSTANJE DO WĚČNOSĆE /“. Mjeńši, na wěži jako srjedźny wužiwany zwón ma napis „DEN MENSCHEN EIN WOHLGEFALLEN – ĆE BOŽO CHWALIMY“ a poboku wěnowanje „DARICHU TŘO SUSODŽA / PAWOŁ WACKER / MĚRĆIN MELTKA / GERHARD GROFA / 1950“.

Wot mjenowanych třoch darićelow mjeńšeho zwna je w Serbach najbóle Měrćin Meltka (1906–1966) znaty. Syn žiwnosćerja ze susodnych Rakojd bě so jako mechanikarski mišter w Barće zasylit, hdžež džěłarnju, wobchod a tankownju wjedžeše. W času mjez swětowymaj wójnomaj so hromadze z mandželskeje předewšém w Sokołskim zwjazku angažowaše. Dalšej dwaj darićelej, Pawoł Wacker a Gerhard Grofa, běštaj serbskaj ratarnej w Barće. Tak stej wusluženej zwonaj zdobom swědk serbskeje zašłosće Bartskeje wosady.

Trudla Malinkowa

Ze železa latej zwonaj z lěta 1950, wustajenej na starym kěrchowje při Bartskej cyrkwi

Dožiwjenja farskeho syna w Prěnjeje swětowej wójnje

„To je wójna“, praji Jan Křižan, farar w Hodźiju a doholětny předsyda Mačicy Serbskeje, na wječoru 28. junija 1914, jako běchu arcywójvodu Franza Ferdinanda w bosniskim Sarajewje zatřělili. Jeho słowa so dopjelnichu. Spočatk awgusta 1914 přizjewi so jeho starši syn Artur, primaner na Budyskim gymnaziju, ze swojimi rjadowniskimi towaršemi jako dobrowólnik do wójny. Po chwatnym maturitnym pruwowanju wučahnychu wšitcy zahorjeni na bitwišće do Francoskeje, hdžež Artur w awgusće 1916 swoje młode žiwjenje přisadzi.

Jeho młódši bratr Kurt, tehornja Budyski gymnaziast, móžeše lédma dočakać, doniž jeho w septembru 1916 skónčnje do wojakow njezwolachu. Kaž před lětomaj Artur, wón hišće spěšnje nuzowu maturu wotpołoža a po něšto měsacach wukubłanja w Budyskich kasernach w měrcu 1917 na bitwišće do Francoskeje wučahny. Ze sylzami we wočomaj jeho nan rozzhnowaše a zapoda na wyšnosć próstwju, zo bychu Kurta, kiž bě nětk jeho jenički syn, z wójska pušćili. Ale próstwje so njewotpowědowaše, wšako běchu druhe swójby hižo wjac synow zhubili hač Hodźijscy Křižanecy. Hrózbnje dožiwjenja na fronće počasu nastajenje Kurta Křižana k wójnje změnihu. Z patriotiskeho wojowarja za wótčinu bu přećiwnik wójny, kiž sta so po jeje skónčenju z lěkarjom, zo by ludžom pomhał.

Křižanec swójba w Hodźiju wokoło lěta 1903: farar Jan Křižan z mandželskej Lejnu rodź. Mětec z Rašowa a džěćimi Arturom (1916 padnył), Kurtom (pozdžišo lěkar w Dobruši), Margarethu (pozdžišo mandželska fararja Jana Renča we Wjelečinje) a Elisabeth (pozdžišo mandželska fararja Gerharda Renča w Barće) Foto: zběrka Trudla Malinkowa

Knižna publikacija

Tute wuwice rysuje so w knižce „Die Wandlung – Von Sarajevo bis Compiègne“, kotruž je přiwuzny Křižanec swójby, lěkar dr. Herbert Stradtman z Bad Wildungena, hižo w lěće 1994 we Łužiskej čišćerni na Hornčerskej w Budyšinje w swójskim nakładze wudał. Wuhotowanje bě přewzał Křesćan Lorenc, serbski sobudželaćer čišćernje. Jako zakład za knihu služachu awtorje dženikowe zapiski Kurta Křižana z časa Prěnjeje swětoweje wójny. Realne podawki wonych lět spleće Herbert Stradtman z lubosćinskej stawiznu, tak zo je čitararje sčasami čezko spóznać, hdže so faktologija dženika skónči a fantazija awtora započnje. Wozjewjenje originalnych zapiskow dženika by bóle awtentiske było hač jich přestworjenje do powědaceje formy. Přiwšěm pak posrědkuje knižka začišć z wójskeho časa, kaž staj jón serbskej farskej synaj z Hodźija dožiwiłoj.

Awtor dženika

Pisar originalneho dženika Kurt Křižan bě so 20. měrcu 1898 jako třeće džěčo fararja Jana Křižana na Hodźijskej farje narodźil. Po maturje 1916 bě hač do kónca wójny 1918 wojak w Francoskej. Wot 1919 studowaše medicinu we Würzburgu a Lipsku, hdžež promowowaše. 1924 za-

Smjertny nawěšk za Artura Křižana, wozjewjeny w Serbskich Nowinach 26. awgusta 1916 Repr: SKA

sydli so jako lěkar w Hnašecach, zwotkel 1932 ze swojej praksu do noweho swójskeho domu w Dobruši přechahny. W Druhej swětowej wójnje bě lěkar na fronće a wróci so 1946 z jatby domoj, hdžež potom hišće lětdžesatki praktikowaše. Swoju maćeršćinu Kurt Křižan njezapomni, hdys a hdys chodžeše do Michałskeje cyrkwy na serbske kemše a wobdžěli so na serbskich cyrkwinskih dnjach. 17. julija 1988 wón w Budyšinje zemrě a namaka swój posledni wotpočink na Michałskim pohřebnišću. **Trudla Malinkowa**

DIE WANDLUNG Von Sarajevo bis Compiègne

Herbert Stradtman: Die Wandlung. Von Sarajevo bis Compiègne, Budyšin 1994, 76 stron, ISBN 3-930625-05-9

Powěsće

Sobustaw cyrkwinskeho předstejićerstwa Johannes Pietschmann před kapačku na Kubškim pohřebnišču

Foto: Carmen Schumann

Kubšicy. Křižna kapačka na pohřebnišču w Kubšicach budže lětsa polsta lět stara. Pod nawodom Budyskeho superintendenta Gottfrieda Arnolda běchu tehdy předewšěm Kubšičenjo a Bošecenjo pjenjezy za twar kapački a zwonicy darowali a wjele dobrowólnych hodžin na twarnišću stali. Mjez tymi, kiž předewzaće njesebičnje podpěrachu, bě tež Jurij Grofa z Bošec, mišter w Budyskej Serbskej čišćerni. Nalěto 1969 započaty twar bě nazymu přichodneho lěta dokončeny. Sakskej krajny biskop Noth a Budyski superintendent Arnold jón 1. nowembra 1970 poswjećištaj. Składnostnje lětušeho jubileja chcedza na kapačce wšelake wobnowić a wosadnych njedźelu, 1. nowembra, na swjedženske kemše přeprosyc.

Hodžij. Srjedu, 17. julija, bě Hodžijska Bjesada do kantorata při nawsy na spěwanski wječork přeprósyla, na kotrymž so 21 zajimcow w starobje wot 14 do 84 lět wobdželi. Mjez nimi

móžeše nawoda Hodžijskeje Bjesady dr. Gerat Krawc tež hosći z Rakečanskeje Bjesady witać. Wječork zahaji so ze zhromadnym kěrlušom a rozpominanjom Ochranowskeho hesła dnja. Přewodžane z gitaru a pišćalku, zaklinčachu potom mnohe znate serbske ludowe spěwy. Rjany wječork zakónči so ze zhromadnej wječerju, za kotruž přitomni kucharce trójnu „Šlawu“ zaspěwachu.

Zly Komorow. W Serbskej cyrkwi w Zlym Komorowje wotmě so njedźelu, 19. julija, wurjadny koncert „Spěwy z brunicy kónčin“. Lipščanska jazzowa hudźbnica Walburga Wałdžic, rodžena Serbowka z Worklec, bě jón we wobłuku projekta „Čiń sobu!“ přihotowała. Pod jeje dirigatom zanjesje projektny žónski komorny chór, wobstejacy přewažnje z hudźbnje angažowanych Serbowkow, w nowej interpretaciji wosom serbskich ludowych pěsnjow z Delnjeje Łužicy a ze Slepjanskich stron. Něhdže pošta zahorjenych připoslušarjow dżakowaše so lajskim spěwarkam z trójnej „Šlawu“. Džen do toho bě samsny koncert na žurli Serbskeho muzeja w Budyšinje zaklinčať.

Budyšin. 19. julija zemře dołholětny farar Budyskeje Pětriskeje wosady Wolfgang Zimmermann. 1933 w tehdy němskim Wróclawju rodženy, wotrosće wón w Grimmje a studowaše teologiju w Lipsku. 1958 w Budyšinje ordiněrowany wosta tu hač do swjeho wuměnk a wosadnym fararjom. Přewodžany wot mnohich Budyšanow a wjacorych fararjow bu 27. julija na Tuchorju chowany. Pohřeb měještaj superintendentaj Malink a Popp.

Serbin, Texas. Tradicionelnje kóždy lěto kónc septembra so wotměwacy serbski swjedžen w texaskim Serbinje dyrbi lětsa koronapandemije dla wupadnyć. Na 27. septembra 2020 planowany Wendish Fest z kemšemi a ze swjedženjom wokolo Serbskeho muzeja by 32. tajke zeńdženje potomnikow serbskich wupućowarjow było. Towarstwo Texas Wendish Heritage Society jako zarjadowar so nadžija, zo budže klětu zaso možno hromadže swjećić.

wolachu. Wróciwši so do Serbow sta so samsne lěto sobustaw Mačicy Serbskeje. 1862 slubi so z Němku Friederiku Garnec z Hóhnstedta. W Mužakowje zasadžowaše so za synljenje pozicije serbskeje napřečo němskej wosadze a docpě po lěta dołhich prócowanjach 1887 samostatnosć serbskeje wosady. W lěće 1880 přistupi nowozaloženemu Towarstwu pomocy studowacych Serbow a wobdželi so na Konferency serbskich pruskich duchownych, kotruž farar Wjelan-Slepjanski do Hórki pola Niskeje zwoła. 1885 móžeše swój 25lětny zastojnski jubilej a 1888 stolětnje wobstaće nowonatwarjenje Serbskeje cyrkwi w Mužakowje woswjećić. Jako so 1892 na wuměnk poda, postara so wo serbskeho naslědnika za swoju wosadu. Farar Rjeda zemře 1898 w Mužakowje. T.M.

Přeprósujemy

- 02.08. 8. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.15 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. n. w. Malink)
- 23.08. 11. njedźela po Swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
- 30.08. 12. njedźela po Swjatej Trojicy**
09.30 dwurěčne kemše na Šusterec statoku w Trjebinje (fararka Malinkowa, predikant Hermaš)
14:00 serbsko-nimska namša w Serbskej cerkwi w Zlym Komorowje
- 06.09. 12. njedźela po Swjatej Trojicy**
10.15 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. n. w. Malink)
12.00 nutrnosć w serbskim rozhłosu (sup. n. w. Malink)

Dary

W juniju je so darilo za Pomhaj Bóh 22 eurow. Bóh žohnuj dar a darcíela/ku.

Spominamy

Před 200 lětami, 3. awgusta 1820, narodži so **Awgust Rjeda** jako syn fararja w Dothej Boršci. Po wopyće gymnazija w Zhorjelcu studowaše teologiju we Wrótsławju, hdžež so w towarstwie za lužiske stawizny a rěče angažowaše. Pod wliwom Jana Arnošta Smolerja zběraše ludowe pěsnje a dopisowaše do přních lětnikow Tydžeńskeje Nowiny. Po studiju skutkowaše wot 1843 w šulskej službje na wšelakich městnach w Němcach, doniž jeho 1860 za fararja při Serbskej cyrkwi w Mužakowje njepo-

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatny puć/Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)

Čiść: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Vertriebskennzeichen: 2 B 13145 E

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625

Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiaražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.

Lětny abonement plaći 8 eurow.